

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2003)

2ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ

ΜΑΘΗΣΗ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ – ΜΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Αναστάσιος Μάτος, Κωνσταντίνος Πούλιος

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μάτος Α., & Πούλιος Κ. (2025). ΜΑΘΗΣΗ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ – ΜΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ . *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 201–208. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/6868>

ΜΑΘΗΣΗ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ – ΜΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Μάτος Αναστάσιος
Φιλολόγος – Επιμορφωτής ΤΠΕ
anmatos@sch.gr

Πούλιος Κωνσταντίνος
Φιλολόγος
copoulios@mail.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εισήγηση κατ' αρχήν γίνεται μια μελέτη και σύγκριση ανάμεσα στα χαρακτηριστικά της «παραδοσιακής» και της «εικονικής» τάξης. Διαπιστώνεται πως ανάμεσα στα θετικά στοιχεία της εικονικής τάξης είναι αφενός ότι δεν περιορίζεται χρονικά (στα πλαίσια του συνηθισμένου 45λέπτου και, είναι δυνατό να υπάρχει για όσο χρόνο είναι αναγκαίο και αφετέρου πως δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να υποβάλλουν διευκρινιστικά ή άλλης φύσεως ερωτήματα όποτε επιθυμούν στη διάρκεια της εργασίας τους. Στη συνέχεια παρουσιάζεται ένα συγκεκριμένο διαδικτυακό εργαλείο που παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να δημιουργήσει μια εικονική τάξη (*The Internet Classroom Assistant* www.nicenet.org). Πρόκειται για ένα σύστημα διαχείρισης της μάθησης που παρέχει στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές ένα σίγουρο, φιλικό και προσωποποιημένο περιβάλλον που βασίζεται στο Διαδίκτυο και τους δίνει τη δυνατότητα εκτός των άλλων να έχουν ένα *forum* με το οποίο μπορούν να συνεργαστούν και να μοιραστούν τις ιδέες τους. Τέλος περιλαμβάνεται μια συγκεκριμένη διδακτική πρόταση που σχεδιάστηκε για να υποστηρίξει τη διδασκαλία της Γλώσσας στη Β' Τάξη του Ενιαίου Λυκείου σχετικά με το χαρακτηρισμό ατόμου, τις στερεότυπες αντιλήψεις, το φυλετικό και κοινωνικό ρατσισμό και χρησιμοποιεί ως βασικό εργαλείο το **Βοηθό της Διαδικτυακής Τάξης**.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: τάξη, εικονική τάξη, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ασύγχρονη επικοινωνία, παραγωγή λόγου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως είναι γνωστό τα ελληνικά σχολεία έχουν προχωρήσει αρκετά τα τελευταία χρόνια σχετικά με την ενσωμάτωση των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην καθημερινή πρακτική. Παρ' όλ' αυτά όμως βρίσκονται ακόμα σε ποικίλα στάδια. Η ποικιλία αυτή έχει να κάνει κατ' αρχάς με τα ποσοτικά στοιχεία. Πράγματι, από τη μια η πλειοψηφία των Σχολείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, έχει ένα τουλάχιστο εργαστήριο Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και σύνδεση στο διαδίκτυο, ενώ από την άλλη υπάρχουν ακόμη σχολεία που διαθέτουν δυο ως τρεις υπολογιστές με απλή dial up σύνδεση¹. Αν θελήσει κανείς να εξετάσει την κατάσταση στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση θα διαπιστώσει ότι τα σχολεία της πρέπει ακόμη να

¹ «Το Πανελλήνιο σχολικό Δίκτυο σε αριθμούς» www.sch.gr

διανύσουν περισσότερο δρόμο. Σχετικά τώρα, με τις ποιοτικές παραμέτρους της ενσωμάτωσης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών τα στοιχεία παρουσιάζουν αξιοσημείωτη επίσης ποικιλία: κάποιοι καθηγητές (μια ισχυρή μειοψηφία) μπήκαν για τα καλά σ' αυτόν τον δρόμο, και μ' αυτό εννοούμε πως έχουν ενσωματώσει με δημιουργικό και αποτελεσματικό μαθησιακά τρόπο τις Νέες Τεχνολογίες στη διδασκαλία τους. Άλλοι ιδίως μετά την ευρείας κλίμακας Επιμόρφωση γνωστή και ως «Κοινωνία της Πληροφορίας» δηλώνουν πρόθυμοι να χρησιμοποιήσουν τα ψηφιακά εργαλεία στην τάξη τους με αμφίβουλο όμως αποτελέσματα ως προς το είδος και την ποιότητα αυτής της χρήσης. Τέλος, όπως πάντα, υπάρχουν εκείνοι οι οποίοι δηλώνουν πολέμιοι της Νέας Τεχνολογίας με ποικίλα – σοβαρά έως αστεία επιχειρήματα.

ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ... ΟΛΟΤΑΧΩΣ

Από την άλλη πλευρά, ζούμε την εποχή της ταχύτατης ψηφιοποίησης όλων των δεδομένων που έχουν να κάνουν με τον πολιτισμό και μάλιστα παγκοσμίως. Τα παραδείγματα είναι πολλά: σε χώρες της Ευρώπης και στις ΗΠΑ, πολίτες, εθελοντικά, (π.χ. συνταξιούχοι) εργάζονται σε συνεργασία με υπαλλήλους μεγάλων βιβλιοθηκών και Μουσείων με στόχο τη ψηφιοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων². Αυτό βέβαια σημαίνει και ψηφιοποίηση των εκπαιδευτικών πόρων και από αυτή την άποψη το γεγονός αυτό, ενδιαφέρει και τους εκπαιδευτικούς. Έτσι το περιεχόμενο των Βιβλιοθηκών³ (βιβλία, επιστημονικά περιοδικά κ.α.) σε λίγο – αν όχι ήδη – θα είναι διαθέσιμο σε ψηφιακή μορφή και βέβαια θα διατίθεται και μέσω διαδικτύου. Στο ίδιο μήκος κύματος πάλι, όλα τα εκθέματα των Μουσείων θα φωτογραφηθούν με ψηφιακή τεχνολογία (και πάλι με την πολύτιμη συνεισφορά της εθελοντικής εργασίας). Σαν συνέπεια των παραπάνω τα Μουσεία αυτά θα διαθέτουν τον πλούτο τους και σε υλική αλλά και σε εικονική μορφή μέσω των κόμβων τους στο Διαδίκτυο και οι κάθε λογής εκπαιδευόμενοι θα μπορούν να εφαρμόζουν εκπαιδευτικά προγράμματα από το προσωπικό τους υπολογιστή ή από τους σταθμούς εργασίας του σχολικού τους εργαστηρίου.

Φυσικά τέτοιες προοπτικές εύκολα μπορεί κανείς να καταλάβει πόσα καινούργια εργαλεία προσθέτουν στην εργαλειοθήκη του εκπαιδευτικού και πόσο εύλογα προκύπτει η ανάγκη της υποστήριξης του, σχετικά με τον τρόπο της ενσωμάτωσης αυτών των εργαλείων στην εκπαιδευτική πρακτική. Ήδη μπορεί κανείς με ένα κλικ του ποντικιού του να «κατεβάσει» από τον Παγκόσμιο Ιστό έργα της λογοτεχνίας, να μπει σε εκπαιδευτική διαδικασία μέσα από αξιολογώτατα εκπαιδευτικά προγράμματα Μουσείων, να συνεργαστεί με άλλους από απόσταση ώστε να οργανώσει προγράμματα σπουδών για τάξεις, να πληροφορηθεί ή να ανταλλάξει εκπαιδευτικές πηγές και υλικό κ.ά.

² www.nga.gov National Gallery of art, Washington D.C.

www.musee-online.org Musee on line.

www.uffigi.firenze.it Galleria degli uffigi

³ <http://encarta.msn.com> εγκυκλοπαίδεια πολυμέσων για παιδιά

www.eb.com Εγκυκλοπαίδεια Britannica

ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ–ΔΙΚΤΥΑ–ΜΑΘΗΣΗ

Αυτή η εισήγηση – σε ότι την αφορά – επιχειρεί κατ’ αρχάς να παρουσιάσει μερικές πρακτικές σχετικά με το πώς η εισαγωγή αυτού του ηλεκτρονικού εξοπλισμού στα σχολεία μας θα μπορούσε βοηθήσει ώστε να μετασχηματισθεί η φύση και η μορφή των σχολικών διαδικασιών, των σχέσεων δασκάλου και μαθητή, καθώς επίσης σχετίζεται και με το θέμα της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης των ανθρώπων στη μετασχολική τους ηλικία. Εκείνη βέβαια η ιδέα που δεσπόζει στην παρούσα εισήγηση είναι ότι η πρόκληση για το μέλλον είναι, πώς να εξασφαλισθεί ότι αυτές οι μορφωτικές ευκαιρίες να γίνουν διαθέσιμες για όλους. Έτσι με γνώμονα τα παραπάνω θα ξεκινήσουμε προσπαθώντας να δώσουμε μια απάντηση στα παρακάτω ερωτήματα: Τι είναι τάξη, τι είναι εικονική τάξη και ποιες οι διαφορές τους; Ποια θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι τα πλεονεκτήματα μιας εικονικής τάξης και κάτω από ποιες προϋποθέσεις αυτά λειτουργούν ως τέτοια; Κατόπιν αφού δοθούν κάποιες απαντήσεις στα παραπάνω θα επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε ένα παράδειγμα εικονικής τάξης που δημιουργήσαμε με τη βοήθεια του δικτυακού εργαλείου The Internet Classroom Assistant

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΤΑΞΗ

Τάξη γενικά είναι ένα σύστημα επικοινωνίας που επιτρέπει στους ανθρώπους:

- να συγκεντρώνονται και να συζητούν για κάτι που θέλουν να μάθουν,
- να κοιτάζουν σε εικόνες, διαγράμματα και κείμενα
- να κατανοήσουν (μέσα από την ανατροφοδότηση κυρίως).

Σε μια «φυσική» τάξη ο δάσκαλος καθοδηγεί τους μαθητές στο να «οικοδομήσουν» την κατανόηση και την εκμάθηση του μαθήματος μέσω της ενορχήστρωσης ενός διαλόγου που ενθαρρύνει την ανταλλαγή οπτικών γωνιών και κριτικής σκέψης.

ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΤΑΞΗ

Η εικονική τάξη έχει όλα τα στοιχεία και τα χαρακτηριστικά που αφορούν στην «παραδοσιακή» εκτός από τη φυσική επαφή των ατόμων. Εδώ συνεκτικός ιστός των μαθητών δεν είναι ο κοινός χώρος στον οποίο συγκεντρώνονται αλλά το δίκτυο των υπολογιστών. Έτσι οι περισσότερες εικονικές τάξεις φιλοξενούνται στο διαδίκτυο επειδή σήμερα πια είναι εύκολα προσπελάσιμο από πολλούς, είναι πολύ δημοφιλές – κυρίως στη νεολαία αλλά και γιατί έχει τεράστιες εκπαιδευτικές δυνατότητες. Παρέχουν στους χρήστες τους πολλά χρήσιμα εργαλεία για τη μάθηση όπως: e-mail, πίνακας ανακοινώσεων, τηλεδιάσκεψη, φόρουμ, σύστημα φωνητικής επικοινωνίας κ.ά. Υπάρχουν ήδη πολλά παραδείγματα, πανεπιστημίων κυρίως, (στην Ελλάδα το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, στο εξωτερικό πολύ περισσότερα) τα οποία αναπτύσσουν κάποιο λογισμικό, σύμφωνα με τις ανάγκες του συγκεκριμένου προγράμματος σπουδών ή το αγοράζουν από το εμπόριο με τη βοήθεια του οποίου πραγματοποιείται η από απόσταση διδασκαλία. Οι μαθητές / φοιτητές μιας εικονικής τάξης μοιράζονται τις σκέψεις τους, τις ερωτήσεις τους, τις απορίες τους και τις αντιδράσεις τους με τον διδάσκοντα και τους συναδέλφους τους, χρησιμοποιώντας ένα δίκτυο υπολογιστών, εμπλουτισμένο με το κατάλληλα σχεδιασμένο λογισμικό. Το λογισμικό αυτό δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές να στέλνουν και να λαμβάνουν

μηνύματα, να αλληλεπιδρούν με τους συναδέλφους τους και με τον διδάσκοντα, να παραλαμβάνουν και να εκτελούν ασκήσεις, δραστηριότητες, τεστ, να διαβάζουν και να σχολιάζουν κείμενα κ.ά., χωρίς να είναι απαραίτητο να βρίσκονται παρόντες με φυσικό τρόπο σε μια κλασική τάξη. Η διαδικασία αυτή της μάθησης μπορεί να λάβει χώρα σε οποιοδήποτε μέρος στον κόσμο χρησιμοποιώντας έναν υπολογιστή στο πανεπιστήμιο, στο σπίτι, στο χώρο εργασίας ή οπουδήποτε αλλού υπάρχει πρόσβαση σε υπολογιστή συνδεδεμένο στο δίκτυο.

Το ερώτημα είναι: μπορεί η εικονική τάξη να επιτύχει τα ίδια αποτελέσματα ή και καλύτερα σε σύγκριση με μια κλασική τάξη; Απάντηση ενδεχομένως στο παραπάνω ερώτημα είναι πως η τεχνολογική πρόοδος έχει κάνει δυνατό κάτι τέτοιο. Είναι δυνατό για μια online τάξη να ενσωματώνει όλες τις όψεις του εποικοδομητισμού στη διδασκαλία. Κείμενα συζητήσεων συγχρονικής επικοινωνίας, γραφικά, αρχεία βίντεο και ήχου, μπορούν να μεταφερθούν μέσω του Διαδικτύου σε πολλαπλούς χρήστες. Εφαρμογές όπως παρουσιάσεις του PowerPoint μπορούν να διαμοιραστούν και εκπαιδευτικοί και μαθητές μπορούν να σχηματίσουν κλειστές ομάδες συζητήσεων. Οι συζητήσεις της συγχρονικής επικοινωνίας και τα μαθήματα μπορούν να αποθηκευθούν. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να παρακολουθεί καλύτερα και να καθοδηγεί την ομαδική και την ατομική πρόοδο της τάξης και των μελών της. Οι μαθητές επίσης θα είχαν πρόσβαση στις εκπαιδευτικές πηγές οποτεδήποτε και από οπουδήποτε. Αυτό επίσης θα ενθάρρυνε τους μαθητές να συμμετέχουν ενεργά στις συζητήσεις τις τάξης, εφόσον η συνεισφορά τους θα ήταν επιτηρούμενη εκ του σύνεγγυς. Η έρευνα έχει δείξει⁴ ότι η αναγνώριση εκ μέρους του εκπαιδευτικού της προσπάθειας του μαθητή, συνεισφέρει έντονα στο να βελτιώσει τη στάση και τα κίνητρα του μαθητή.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Οποσδήποτε η κυρίαρχη μορφή τάξης είναι και θα εξακολουθήσει να είναι η κλασική τάξη. Η εικονική τάξη θα λειτουργεί συμπληρωματικά (ιδίως στο χώρο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) παρόλα τα σημαντικά πλεονεκτήματα που προσφέρει. Ας δούμε όμως λεπτομερώς ποια είναι κάποια από αυτά:

- Η εικονική τάξη δεν περιορίζεται χρονικά (στα πλαίσια του συνηθισμένου 45λέπτου). Είναι δυνατό να υπάρχει για όσο χρόνο είναι αναγκαίο με αποτέλεσμα οι μαθητές να ανοίγουν τον υπολογιστή τους και να υποβάλλουν διευκρινιστικά ή άλλης φύσεως ερωτήματα όποτε επιθυμούν.
- Ως επακόλουθο των παραπάνω ο μαθητής δεν πιέζεται από τον περιορισμένο χρόνο για να απαντήσει σε ένα ερώτημα αλλά μπορεί να σκεφτεί με ηρεμία, να επεξεργαστεί την απάντησή του, να την τεκμηριώσει και να την αποσαφηνίσει πριν την υποβάλλει για αξιολόγηση στον διδάσκοντα.
- Οι μαθητές μιας εικονικής τάξης έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν τις απαντήσεις των συμμαθητών τους (καθώς αυτές υποβάλλονται) και συνακόλουθα να τις μελετήσουν κριτικά, να τις σχολιάσουν, να τις συγκρίνουν με τις δικές τους, να κατανοήσουν καλύτερα την ύλη μέσα από τις απορίες και

⁴ Tom Greed – St John University «*Extending the Classroom Walls Electronically*»

τα σχόλια των άλλων και τέλος να αναπτύξουν επικοινωνία μεταξύ τους με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί θετικό μαθησιακό κλίμα.

- Στην εικονική τάξη, ως γνωστόν, ο μαθητής μελετά κατ' ιδίαν. Σαν συνέπεια αυτό επηρεάζει τη συμπεριφορά του με έναν τρόπο θετικό τις περισσότερες φορές. Συγκεκριμένα κινητοποιείται στο να επιδεικνύει μεγαλύτερη ευθύνη σε ότι αφορά την οργάνωση και τον έλεγχο της πορείας του κατά τη διάρκεια της μελέτης. Έτσι ο μαθητής μπορεί – και συχνά παίρνει – πρωτοβουλίες ώστε να επιλέγει ο ίδιος
 - ο πότε, που και πόσο θα μελετήσει,
 - ο αν και πόσο θα χρησιμοποιήσει το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή το Forum συζητήσεων για υποστήριξη και διευκρινιστικές πληροφορίες από το διδάσκοντα,
 - ο ποια θα είναι η σειρά με την οποία θα προσεγγίζει το εκπαιδευτικό υλικό το οποίο είναι στη διάθεσή του στο περιβάλλον της εικονικής τάξης
 - ο πόσο θα χρησιμοποιεί την αυτοαξιολόγηση και τον αυτοέλεγχο σε σχέση με το αν επέτυχε τους εκπαιδευτικούς στόχους.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Για την καλή και αποτελεσματική λειτουργία όμως της εικονικής τάξης απαιτείται το λογισμικό που την υποστηρίζει να εκπληρώνει κάποιους όρους ώστε να ικανοποιεί κάποια βασικά χαρακτηριστικά που θα επιτρέψουν τη σωστή λειτουργία της εικονικής τάξης. Συγκεκριμένα:

- Θα πρέπει το λογισμικό που χρησιμοποιεί ο διδάσκων για να υλοποιήσει την εικονική τάξη να δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να έχουν πρόσβαση σε οργανωμένες ενότητες ερωτήσεων απαντήσεων και σχολίων. Κι αυτό γιατί σε αντίθεση με την παραδοσιακή τάξη στο περιβάλλον της εικονικής ο μαθητής θίγει κάποιο θέμα την ώρα που ο ίδιος επιθυμεί κι όχι μέσα στα χρονικά όρια μιας διδακτικής ώρας.
- Εξίσου σημαντικό είναι και το γεγονός ότι οι μαθητές θα πρέπει να διατηρούν προσωπικούς λογαριασμούς e-mail και να ειδοποιούνται μέσω αυτών όταν ένα καινούριο μήνυμα, σχόλιο ή ανάθεση εργασίας έχει κατατεθεί στην εικονική τάξη.
- Θα πρέπει επίσης η ιστοσελίδα στην οποία φιλοξενείται η εικονική τάξη να είναι εύκολη στη χρήση, ικανοποιητική στην αισθητική και ασφαλής ως προς την πρόσβαση (καλό θα ήταν να την επισκέπτονται οι μαθητές αφού καταχωρίσουν κάποιο όνομα χρήστη και μυστική λέξη τα οποία βέβαια δεν θα κοινοποιούν σε τρίτους).

THE INTERNET CLASSROOM ASSISTANT (www.nicenet.org).

Ένα παράδειγμα (σίγουρα όχι το μοναδικό) ενός διαδικτυακού εργαλείου που παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να δημιουργήσει μια εικονική τάξη είναι ο Βοηθός της Διαδικτυακής Τάξης. Πρόκειται για ένα σύστημα διαχείρισης της μάθησης που παρέχει στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές ένα σίγουρο, φιλικό και προσωποποιημένο περιβάλλον που βασίζεται στο Διαδίκτυο και τους δίνει τη δυνατότητα εκτός των άλλων να έχουν ένα forum με το οποίο μπορούν να

συνεργαστούν και να μοιραστούν τις ιδέες τους. Η χρήση του είναι δωρεάν και οι μόνες τεχνικές απαιτήσεις του είναι απλά ένας φυλλομετρητής και σύνδεση στο Διαδίκτυο. Τα εργαλεία που είναι διαθέσιμα από τον Internet Classroom Assistant, ενισχύουν τους εκπαιδευτικούς (ακόμα κι εκείνους με λίγες τεχνικές γνώσεις), να δημοσιεύουν πληροφορίες για το μάθημά τους πολύ εύκολα.

Βέβαια η ύπαρξη ενός τέτοιου εργαλείου δεν σημαίνει οπωσδήποτε ότι ο δάσκαλος θα απορρίψει ως αναχρονιστικό το περιβάλλον της φυσικής τάξης. Τουναντίον η επαφή δασκάλου – μαθητή πρόσωπο προς πρόσωπο είναι σε κάθε περίπτωση αναντικατάστατη. Σημαίνει όμως πως οι εκπαιδευτικοί έχουν την επιλογή να υιοθετήσουν μια μεικτή προσέγγιση στη μάθηση για τους μαθητές τους. Η πρόσωπο προς πρόσωπο επαφή και επικοινωνία ανάμεσα σε δάσκαλο και μαθητή στην κλασική τάξη είναι βεβαίως ακόμη (και πάντα) το πρωταρχικό μέσο για τη μάθηση. Όμως και το περιβάλλον της εικονικής τάξης μπορεί να παρέχει νέα και ισχυρότατα εργαλεία διάδρασης που είναι σε θέση να οργανώσουν τη μάθηση πέρα από τα όρια της παραδοσιακής τάξης και να υποστηρίξουν ένα ευρύ πεδίο δραστηριοτήτων όπως η ατομική και ομαδική μάθηση.

ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕΙ ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΤΑΞΗ.

Στη διεύθυνση www.nicenet.org ο εκπαιδευτικός δημιουργεί μια εικονική τάξη στην οποία δίνει έναν τίτλο. Κατόπιν προσθέτει τα απαραίτητα κείμενα με τα οποία θα εργαστούν οι μαθητές του, ιστοσελίδες που πιθανόν θα περιέχουν εικόνες αρχεία ήχου ή βίντεο χρήσιμα για το μάθημα, συγκεκριμένες εργασίες τις οποίες αναθέτει στα μέλη της τάξης ή ακόμη και έναν προγραμματισμό για την πορεία ή την παράδοση των εργασιών. Μπορεί επίσης να δημιουργήσει, με πολύ εύκολο τρόπο, ένα forum για ανταλλαγή απόψεων σχετικών με το θέμα της συγκεκριμένης τάξης. Ο εκπαιδευτικός – που είναι και ο διαχειριστής της εικονικής αυτής τάξης – αμέσως μετά τη δημιουργία της, αποκτά τον κωδικό της (class key) τον οποίο και γνωστοποιεί σε όσους επιθυμεί να γίνουν μέλη αυτής της τάξης. Έτσι οι μαθητές κάθε φορά που θέλουν να πληροφορηθούν για το υλικό που είναι διαθέσιμο γι' αυτή την τάξη ή να ενημερωθούν για τις εργασίες που είναι υποχρεωμένοι να φέρουν εις πέρας, μπορούν έχοντας τον κωδικό – «κλειδί» της τάξης να «μπουν» μέσα σ' αυτή, είτε από το εργαστήριο του σχολείου τους, είτε από τον υπολογιστή του σπιτιού τους και να βρεθούν σ' ένα μαθησιακό περιβάλλον τόσο όμοιο αλλά και τόσο διαφορετικό σε σχέση με τη γνώριμη σ αυτούς σχολική τάξη. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί πως οι εικονικές τάξεις – κατά δήλωση των υπευθύνων της συγκεκριμένης ιστοσελίδας – δεν διαγράφονται ποτέ και πως μπορεί ο διδάσκων να τις διατηρεί όσο χρόνο επιθυμεί, αρκεί να μην είναι ανενεργές για υπερβολικά μεγάλο διάστημα (ετών).

ΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Το παράδειγμα που ακολουθεί σχεδιάστηκε για να υποστηρίξει τη διδασκαλία της Γλώσσας στη Β' Τάξη του Ενιαίου Λυκείου και συγκεκριμένα το κεφάλαιο «Βιογραφικά είδη» (Έκφραση Έκθεση, Β' τεύχος, αναθεωρημένη έκδοση 2002). Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται τα βιογραφικά είδη λόγου (σελίδες 69 – 154). Στα Θέματα

για συζήτηση και Έκφραση – Έκθεση οι συγγραφείς παραθέτουν κάποια κείμενα «σχετικά με το χαρακτηρισμό ατόμου, τις στερεότυπες αντιλήψεις, το φυλετικό και κοινωνικό ρατσισμό» και προτείνουν ασκήσεις παραγωγής συνεχούς λόγου που να σχετίζονται μ' αυτό το περιεχόμενο. Η σκέψη μας είναι πως μπορούμε να δημιουργήσουμε μια εικονική τάξη μέσω του Internet Classroom Assistant με στόχο να παροτρύνουμε τους μαθητές που θα συμμετέχουν σ' αυτή, να αναλύουν κείμενα που θα τους παρέχουμε, θα αναζητούν πληροφορίες μέσα από δικτυακούς τόπους που θα τους προτείνουμε και τέλος θα παράγουν δικά τους κείμενα συνθέτοντας και αφού πρώτα έχουν αφομοιώσει όλα τα προηγούμενα.

Θεωρήσαμε πως αυτό δεν είναι τόσο εύκολο να γίνει στην παραδοσιακή τάξη καθόσον ο διδακτικός χρόνος είναι περιορισμένος και η συμμετοχή κυρίως των αδύνατων μαθητών μικρή. Αντίθετα υποθέτουμε πως σε ένα περιβάλλον εικονικής τάξης όπου η άνεση του χρόνου είναι δεδομένη (θα μπορούσαμε να επεκτείνουμε το χρόνο κατά τον οποίο εργαζόμαστε σ' αυτήν αρκετά) και η συμμετοχή του συνόλου των μελών της τάξης μάλλον ικανοποιητική οι στόχοι μας θα επιτυγχάνονταν περισσότερο.

Συγκεκριμένα δημιουργήσαμε μια εικονική τάξη στον Internet Classroom Assistant με την ονομασία **ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ** και κλειδί της τάξης αυτής τον κωδικό **A67022A82** τον οποίο μπορούμε να δώσουμε σε οποιονδήποτε μαθητή επιθυμούμε να γίνει μέλος της εικονικής αυτής τάξης (εδώ πρέπει να σημειωθεί πως μέχρι σήμερα δεν έχει υλοποιηθεί η διδασκαλία αυτή με μαθητές). Μόλις ο μαθητής της εικονικής τάξης **ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ** εισέλθει στο χώρο αυτό μπορεί να επιλέξει ανάμεσα σε αρχεία στα οποία του δίνουμε πρόσβαση, σε ιστοσελίδες που του προτείνουμε να μελετήσει, στον προγραμματισμό των εργασιών που θα γίνουν σ' αυτή την τάξη και στο Forum (χώρο συζητήσεων και σχολιασμού) που ανοίξαμε για θέματα σχετικά με την εργασία μας.

Στο χώρο των αρχείων έχουμε προσθέσει τέσσερα ενδεικτικά κείμενα που αφορούν το πρόβλημα του ρατσισμού και της ξενοφοβίας

- «Η επικαιρότητα της ανοχής» του Μιχάλη Μητσού από «ΤΑ ΝΕΑ» 16-3-1998,
- «Ληστευθέντες και ληστεύσαντες» του Παύλου Τσίμα από «ΤΑ ΝΕΑ», 30-3-1998,
- «Η αρετή της ανεκτικότητας» του Παύλου Κ. Σούρλα (καθηγητή Φιλοσοφίας του Δικαίου – Πανεπιστήμιο Αθηνών)
- «Το σοκ της διαφοράς» του Ουμπέρτο Έκο από την «Ελευθεροτυπία», 11-5-1997)

Στο χώρο των ιστοσελίδων προτείνουμε τους εξής δικτυακούς τόπους (σχετικούς με το θέμα)

- <http://www.tolerance.org/index.jsp>
- http://www.europarl.eu.int/meetdocs/committees/afet/20000223/404987_el.doc
- <http://anatolikos.com/tsiganoi/tragoudane-akoma.htm>

Στο χώρο του προγραμματισμού των εργασιών έχουμε συμπεριλάβει τις αναθέσεις εργασιών προς τους μαθητές και τέλος στο χώρο της ασύγχρονης επικοινωνίας (Forum) δίνουμε κάποια βοηθητικά στοιχεία για την εργασία των μαθητών (π.χ. ορισμοί εννοιών) και σύμφωνα με την πορεία της τάξης θα οργανωθεί σ' αυτό το χώρο ένας διάλογος – συζήτηση για τα θέματα της ανεκτικότητας και του ρατσισμού ώστε

μέσα από συζήτηση αυτή, την ανταλλαγή απόψεων, τη με επιχειρήματα συμφωνία ή διαφωνία να παραχθεί συνεχής λόγος πάνω στα θέματα αυτά που είναι και ο στόχος του μαθήματός μας.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Ο διδάσκων μιας εικονικής τάξης θα αξιολογήσει το παραγόμενο αποτέλεσμα με βάση τις εξής παραμέτρους

- Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι θα απαιτηθεί κάποιος χρόνος προσαρμογής των μελών της τάξης (διδάσκοντος και μαθητών) με το καινούργιο αυτό είδος επικοινωνίας καθότι ως γνωστόν από την ασύγχρονη επικοινωνία (μέσω Η/Υ) λείπουν οι κιναισθητικές πράξεις (παραγωγιστικά και εξωγλωσσικά στοιχεία) που διευκολύνουν τη φυσική επικοινωνία
- Είναι πιθανό στη διάρκεια του project να αναπτυχθούν ανάμεσα στα μέλη της εικονικής τάξης (ιδίως αν δεν έχουν προηγούμενη εμπειρία από εργασία βασισμένη στο διαδίκτυο) συναισθήματα απομόνωσης ή σύγχυσης με αποτέλεσμα να οδηγηθούμε στην αποσπασματικότητα της «κοινότητας μάθησης» που δημιουργήσαμε.
- Σαν συνέπεια του προηγούμενου η εφαρμογή μιας εικονικής τάξης έχει, ενδεχομένως, καλύτερα αποτελέσματα όταν ο διδάσκων σ' αυτή είναι παράλληλα και διδάσκων της ομάδας των συμμετεχόντων μαθητών σε φυσική τάξη. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στην ομάδα των μελών της εικονικής τάξης να διεκπεραιώνει ένα μέρος της επικοινωνίας της «πρόσωπο προς πρόσωπο».
- Ο διδάσκων θα αποτιμήσει την εικονική τάξη από το κατά πόσο στην πορεία των εργασιών της εικονικής τάξης συμμετείχε ενεργά ο κάθε μαθητής με σχόλια, παρεμβάσεις, επεξεργασία και διερεύνηση των κειμένων που του δόθηκαν.
- Επίσης θα εκτιμήσει το βαθμό ανάπτυξης της συνεργασίας, της κριτικής ικανότητας των μαθητών εφόσον για να υλοποιηθεί αυτή η εκπαιδευτική δραστηριότητα θα πρέπει οι μαθητές να επιλέγουν, και να αναπτύξουν δεξιότητες για διερεύνηση κι επεξεργασία των πηγών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΠΙΛΟΓΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ

1. David Fetterman “Teaching in the Virtual Classroom at Stanford University” <http://ts.mivu.org/default.asp?show=article&id=76>
2. Downes, S. (1998) The Future of Online Learning, <http://www.assiniboine.mb.ca/user/downes/future/future.htm>
3. Dr. Julie Ann Richardson Kings College London
Anthony Turner Canterbury Christ Church University College
Collaborative Learning in the Virtual Classroom: Lessons Learned and a New Set of Tutor Guidelines www.ntlf.com/html/pi/0102/web_1.htm
4. The European Schoolnet <http://www.eun.org>
5. The TeachNet <http://teachnet.org>
6. Virtual Teacher Centre (National Grid for Learning) <http://vtc.ngfl.gov.uk/>